

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนของชุมชนเทศบาลตำบลศาลเจ้าโรงทอง อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง

THE GUIDELINE TO DEVELOP COMMUNITY TOURISM: A CASE STUDY OF SAN JAO RONG THONG COMMUNITY, WISET CHAI CHAN DISTRICT, ANGTHONG PROVINCE

ปณต อัสวชัย

Panot Asawachai

สาขาวิชาการจัดการการไมซ์และอีเว้นท์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

panot.as@spu.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนของชุมชนเทศบาลตำบลศาลเจ้าโรงทอง อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง” เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อค้นหาอัตลักษณ์อันโดดเด่นของชุมชนเทศบาลฯ ในด้านประวัติศาสตร์ชุมชน ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น วิถีชีวิตและผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการร่วมค้นหาอัตลักษณ์ของชุมชน เพราะอัตลักษณ์อันโดดเด่นของสถานที่นั้นๆ เป็นคุณค่าเชิงลึกของชุมชนที่จะเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนเพื่อนำมาประชาสัมพันธ์ในการดึงดูดนักท่องเที่ยว ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนเทศบาลฯ มี 4 อัตลักษณ์อันโดดเด่นที่เกิดจากประวัติศาสตร์ชุมชน ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น วิถีชีวิตและผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นที่ชุมชนเทศบาลฯ สามารถนำมาเป็นคุณค่าเชิงลึกของชุมชนเพื่อดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนได้ 4 อัตลักษณ์อันโดดเด่นนี้ประกอบไปด้วย อัตลักษณ์ที่หนึ่งทางด้านประวัติศาสตร์ชุมชน ชุมชนเทศบาลตำบลศาลเจ้าโรงทองเป็นชุมชนโบราณที่มีความเป็นมาตั้งแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยาสืบเนื่องมาถึงปัจจุบัน อัตลักษณ์ที่สองและสามทางด้านขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปวัฒนธรรม และวิถีชีวิตในชุมชน ชุมชนเทศบาลตำบลศาลเจ้าโรงทอง เป็นชุมชนที่มีความภาคภูมิใจในบรรพบุรุษของตน ซึ่งบรรพบุรุษของชุมชนเป็น “วีรบุรุษ” ของชาติและชุมชนเทศบาลตำบลศาลเจ้าโรงทอง เป็นชุมชนที่แสดงถึงสายสัมพันธ์ทางด้านวัฒนธรรมไทย-จีนอย่างแน่นแฟ้น อัตลักษณ์ที่สี่ทางด้านภูมิปัญญาและผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นของชุมชน ชุมชนเทศบาลตำบลศาลเจ้าโรงทอง เป็นแหล่งชุมชนทำทองมานานกว่า 100 ปี จึงเป็นที่มาของคำว่า “ศาลเจ้าโรงทอง”

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวชุมชน, อัตลักษณ์ของชุมชน

Abstract

“The Guideline to Develop Community Tourism: A Case study of San Jao Rong Thong Community, Wiset Chai Chan District, Angthong Province.” is Participatory Action Research (PAR). The main objective is to bring community participation in searching for outstanding “identity” of the community which is based on community’s history, cultural tradition, art and cultural, local community’s wisdom, community’s way of living and community’s local product. This is because the outstanding identity of community is valuable as it can grab the tourists’ attentions and it can be valuable for promoting and advertising to the tourists. As the result, the finding indicates that there are 4 outstanding identities of this community. These 4

outstanding identities are come about community's history, cultural tradition, art and cultural, local community's wisdom, community's way of living and community's local product. The first outstanding identity is come about the community's history that San Jao Rong Thong Community is a ancient community which has its long history since Ayutthaya period. The second and third outstanding identities are come about cultural tradition, art and cultural, and community's way of living that San Jao Rong Thong Community is proud of their ancestors that they are become local and national heroes. Moreover, the community clearly shows the relationship between Thai and Chinese nationalities which are blended as unity. Lastly, the fourth outstanding identity is come about community's wisdom and community's local product that San Jao Rong Thong Community is the famous community that produces gold ornaments. Furthermore, the name of the community is come from the community's local product which is gold ornament.

Keyword: Community Tourism, Community's identity

บทนำ

การท่องเที่ยวชุมชน (Community Tourism) คือ การท่องเที่ยวไปตามแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนต่างๆ ซึ่งชุมชนมีบทบาทสำคัญในการจัดการและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชนนั้นๆ สิ่งสำคัญสิ่งหนึ่งที่ทำให้การท่องเที่ยวชุมชนได้รับความนิยมในหมู่นักท่องเที่ยวในปัจจุบันคือเอกลักษณ์อันโดดเด่นหรือที่เรียกว่า “อัตลักษณ์ (Identity)” ของแต่ละชุมชนที่นำมาเป็นจุดขายหรือจุดดึงดูดให้นักท่องเที่ยวสนใจเข้ามาท่องเที่ยวภายในชุมชน

ตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเทศบาลตำบลศาลเจ้าโรงทอง (พ.ศ. 2552 – 2556) ถูกพัฒนาขึ้นมาจากความร่วมมือระหว่างทางเทศบาลฯ และมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ซึ่งมีการนำเสนอผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของเทศบาลตำบลศาลเจ้าโรงทองตามกรอบความคิด VRIO Framework ผลการวิเคราะห์พบว่าในพื้นที่เขตเทศบาลฯ มีแหล่งทรัพยากรที่มีศักยภาพในการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชนที่สำคัญคือ แม่น้ำน้อย ตลาดโบราณ 100 ปี อนุสาวรีย์นายดอกและนายทองแก้ว วัดและศาลเจ้าโบราณต่างๆ แต่แหล่งทรัพยากรเหล่านี้ประสบปัญหาในการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของชุมชน กล่าวคือ ด้านการท่องเที่ยว ตลาดโบราณ 100 ปี ยังขาดซึ่งเอกลักษณ์ในการท่องเที่ยว วัดและอนุสาวรีย์ยังไม่ได้ใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ในการดึงดูดนักท่องเที่ยวต่างถิ่น เพราะคนในท้องถิ่นขาดซึ่งการรับรู้

เอกลักษณ์ หรือ อัตลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนเพื่อประชาสัมพันธ์สู่สายตาของนักท่องเที่ยว อีกทั้งการที่คนในท้องถิ่นขาดซึ่งการรับรู้เอกลักษณ์ หรือ อัตลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนของตนเองนำมาซึ่งปัญหาของการขาดความภาคภูมิใจในชุมชนอีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อค้นหาอัตลักษณ์อันโดดเด่นของชุมชนเทศบาลตำบลศาลเจ้าโรงทอง อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง ในด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ชนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น วิถีชีวิตและผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการร่วมค้นหาอัตลักษณ์ของชุมชน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจและแบบมีส่วนร่วม จากบุคคลที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนของเทศบาลตำบลศาลเจ้าโรงทอง อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง อาทิ นายกเทศมนตรี ชมรมผู้ประกอบการธุรกิจภายในเทศบาลตำบลศาลเจ้าโรงทอง ผู้ดูแลแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ภายในชุมชน และปราชญ์ชุมชน เป็นต้น

สถานที่ทำการทดลอง/เก็บข้อมูล ชุมชนเทศบาลตำบลศาลเจ้าโรงทอง ตำบลศาลเจ้าโรงทอง อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง ซึ่งประกอบไปด้วย 8 ชุมชนหลัก ดังนี้

1. ชุมชนวัดหลวง 1
2. ชุมชนวัดหลวง 2
3. ชุมชนตลาดศาลเจ้าโรงทอง
4. ชุมชนวัดนางใน
5. ชุมชนวัดสำโรง
6. ชุมชนบ้านคลองขุน
7. ชุมชนดอกแก้ว
8. ชุมชนแขวงเมืองวิเศษไชยชาญ

การวิจัยครั้งนี้ใช้เทคนิควิธีการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) โดยใช้วิธีการเชิงคุณภาพด้วยเทคนิคการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกรายบุคคล (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการจัดเวทีเพื่อรับฟังความคิดเห็นของบุคคลที่เกี่ยวข้อง เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบไปด้วย การสัมภาษณ์เจาะลึกรายบุคคล กลุ่มบุคคล การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม และการจัดเวทีประชาคมเพื่อรับฟังความคิดเห็นของบุคคลที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) จากผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย เช่น ผู้นำชุมชนอย่างเป็นทางการ อันได้แก่ เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวชุมชน และผู้นำชุมชนอย่างไม่เป็นทางการ อันได้แก่ ปราชญ์ชาวบ้าน พระภิกษุสงฆ์ และผู้อาวุโสในชุมชน

การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยร่วมสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมกับการท่องเที่ยวภายในชุมชนเทศบาลตำบลศาลเจ้าโรงทอง จังหวัดอ่างทอง

การจัดเวทีประชาคม เพื่อรับความคิดเห็นของบุคคลในชุมชนต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนของเทศบาลตำบลศาลเจ้าโรงทอง อำเภอวิเศษไชยชาญ จังหวัดอ่างทอง การจัดเวทีนั้นนอกจากจะรับฟังความคิดเห็นจากผู้เข้าร่วมประชุมแล้ว ยังเป็นการคืนข้อมูลงานวิจัยกลับคืนสู่ชุมชนและผู้เกี่ยวข้องอีกด้วย

ผลการวิจัย/Results

ผลการศึกษาการค้นหาอัตลักษณ์อันโดดเด่นของชุมชนเทศบาลตำบลศาลเจ้าโรงทอง อำเภอวิเศษไชยชาญ จังหวัดอ่างทอง ในด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น วิถีชีวิตและผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น โดยมีชุมชนมีส่วนร่วมในการค้นหาอัตลักษณ์ของชุมชนดังนี้

อัตลักษณ์ที่ 1 – ชุมชนเทศบาลตำบลศาลเจ้าโรงทอง เป็นชุมชนโบราณที่มีความเป็นมาตั้งแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยาสืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน พิมพระวีโรจน์รุ่งสัจด์ (2553) [1] มีข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนไปสู่ความสำเร็จมีประเด็นหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการค้นหาลักษณะพิเศษทางการท่องเที่ยว กล่าวคือ ลักษณะพิเศษทางการท่องเที่ยวนั้น เป็นคุณค่าเชิงลึกของชุมชนที่ไม่เหมือนที่ใด เช่น เป็นประวัติศาสตร์การก่อตั้งชุมชนตำนานของชุมชน โดยเฉพาะเรื่องราวที่ได้ฟังจากคนในท้องถิ่น ซึ่งจะมีส่วนที่ทำให้ชุมชนหรือสถานที่นั้นๆ มีเสน่ห์ต่อผู้มาเยือน เรื่องราวเหล่านี้คือสิ่งที่ผู้มาเยือนจะนำไปคุยกับพวกเขา เป็นการสร้างประสบการณ์โดยรวมให้แก่ผู้ที่มาเยือนเพื่อสร้างความประทับใจได้เป็นอย่างดี

ชุมชนเทศบาลตำบลศาลเจ้าโรงทอง ตั้งอยู่ในเขตอำเภอวิเศษไชยชาญ ซึ่งแต่เดิมนั้นเป็นเมืองวิเศษไชยชาญมาก่อน ก่อนที่จะตั้งเมืองอ่างทองในปัจจุบัน จากพระราชพงศาวดารได้กล่าวถึงเมืองวิเศษไชยชาญเป็นครั้งแรกในราว พ.ศ. 2127 (อ้างถึงใน หวน พินรุพันธ์, 2514 : 62-63) [2] ตรงกับแผ่นดินสมเด็จพระสรรเพชญ์ที่ 1 (พระมหาธรรมราชา) คราวที่สมเด็จพระนเรศวรกับสมเด็จพระเอกาทศรถเสด็จยกกองทัพไปรบกับพระยาพะสิมที่เมืองสุพรรณได้เสด็จไปประทับที่แขวงเมืองวิเศษไชยชาญอันเป็นที่ประชุมพล และก่อนหน้านั้นพระราชพงศาวดารก็ไม่เคยกล่าวชื่อเมืองวิเศษไชยชาญเลย เคยกล่าวถึงชื่อตำบลบ้านยี่ล้น ตอนอนุญาตพิเชียรเป็นกบฏ (ใน พ.ศ. 2122 ตรงกับแผ่นดินพระมหาธรรมราชา) ส่วนตำบลบางยี่ล้นนั้นในปัจจุบันก็ขึ้นกับท้องที่อำเภอวิเศษไชยชาญนั่นเอง ดังนั้นเมืองวิเศษไชยชาญจะต้องตั้งขึ้นในราว พ.ศ. 2122-2127 อย่างไม่มีปัญหา แต่ที่ใครจะเป็นผู้ตั้งเมืองนี้ขึ้นยังไม่พบหลักฐานที่แน่นอน

แต่หลักฐานทางโบราณวัตถุสถานที่แสดงให้เห็นว่าชุมชนเทศบาลตำบลศาลเจ้าโรงทองมีการตั้งชุมชนมาตั้งแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยา คือ เหล่าศาสนสถานที่อยู่ในเขตเทศบาลฯ อันประกอบไปด้วย วัดนางในธัมมิการามและวัดวิเศษชัยชาญ รวมไปถึงวัดเขียน วัดหลวงสุนทราราม และวัดอ้อย โบราณสถานที่ตั้งอยู่ใกล้เคียงกับเขตชุมชนเทศบาลตำบลศาลเจ้าโรงทอง จากการศึกษาเอกสารของวัดนางในธัมมิการามที่มีการจดบันทึกไว้ **วัดนางในธัมมิการาม** สร้างขึ้นเป็นวัดนับตั้งแต่ประมาณปี พ.ศ. 2393 ซึ่งตรงกับรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 3) ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาในปีพ.ศ. 2453 ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) แต่โบราณวัตถุสถานที่ตั้งอยู่ใกล้เคียงกับเขตชุมชนเทศบาลตำบลศาลเจ้าโรงทอง น่าจะสร้างขึ้นมาก่อนปีพ.ศ. 2393 คือ พระวิหารเก่าที่มีฐานเป็นเส้นโค้ง หรือที่เรียกว่า “แบบตอกห้องสำเภา” เป็นแบบพระอุโบสถหรือพระวิหารสมัยอยุธยาตอนปลาย วิหารเก่าของวัดนางในที่มีฐานเป็นเส้นโค้งแบบตอกห้องสำเภา มีลักษณะใกล้เคียงกับพระอุโบสถวัดปราสาทจังหวัดนนทบุรี และพระอุโบสถวัดเกาะแก้วสุทธารามจังหวัดเพชรบุรี ซึ่งเป็นศิลปะสมัยอยุธยาตอนปลาย ราวปลายพุทธศตวรรษที่ 22 (อ้างถึงใน สันติ เล็กสุขุม, 2542 : 134-135) วัดนี้จึงน่าจะเป็นวัดเก่าแก่มากตั้งแต่สมัยอยุธยาตอนปลายเช่นเดียวกับวัดวิเศษชัยชาญและวัดเขียนที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียง แต่เป็นที่น่าเสียดายที่พระวิหารของวัดนางในธัมมิการามในปัจจุบันถูกบูรณะปรับปรุงเสียใหม่ในปี พ.ศ. 2554 ทำให้รายละเอียดบางอย่างของพระวิหารที่บ่งบอกถึงศิลปะสมัยอยุธยาตอนปลายสูญหายไป **วัดวิเศษชัยชาญ** ตามประวัติของวัดที่มีการจดบันทึกไว้ วัดวิเศษชัยชาญสร้างขึ้นเป็นวัดมาตั้งแต่ปีพ.ศ. 2390 ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 3) เดิมมีนามว่า “วัดท่าสุวรรณ” ได้เปลี่ยนเป็นชื่อ “วัดวิเศษไชยชาญ” วันที่ 16 มีนาคม พ.ศ. 2499 แต่ภายหลังได้เขียนคำว่า “ไชย” มาเป็น “ชัย” ให้สอดคล้องกับชื่ออำเภอในปัจจุบัน วัดได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาในปีพ.ศ. 2472 วัดนี้เป็นวัดคู่บ้านคู่เมืองของเมืองวิเศษชัยชาญ เพราะชื่อวัดเป็นตัวบ่งบอก และน่าจะสร้างพร้อมกับเมืองวิเศษชัย

ชาญนั่นเอง (อ้างถึงใน หวน พิณรุฬห์, 2514 : 70-71) [2] โบราณสถานเก่าแก่ที่บ่งบอกถึงศิลปะสมัยอยุธยาตอนปลายคือ พระอุโบสถหลังเก่า ซึ่งในปัจจุบันนี้ทางวัดสร้างขึ้นใหม่แทนหลังเก่าที่พังทลายลงเพราะน้ำในแม่น้ำน้อยเซาะตลิ่ง แต่อย่างไรก็ตามยังมีพระเจดีย์ทรงเครื่องย่อมุมไม้สิบสองแบบอยุธยาตอนปลายปรากฏเป็นหลักฐานอยู่ใกล้กับพระวิหารของวัด ซึ่งพอจะเป็นหลักฐานได้ว่าวัดแห่งนี้สร้างขึ้นในสมัยอยุธยาตอนปลาย โดยลักษณะสำคัญของเจดีย์แบบอยุธยาตอนปลาย (อ้างถึงใน สันติ เล็กสุขุม, 2542 : 104) มีดังนี้

ส่วนล่าง ฐานสิงห์ซ้อนกันเป็นชุด

ส่วนกลาง บัวทรงกลมมีอยู่ประจำเหนือชุดฐานสิงห์ โดยรองรับองค์ระฆังในผังกลมหรือในผังสี่เหลี่ยมเพิ่มมุม

ส่วนบน ยอดซึ่งอยู่เหนือทรงระฆัง อาจจะมีหรือไม่มีบัลลังก์สี่เหลี่ยม ต่อขึ้นไปด้วยบัวทรงกลมเถา และปลีเป็นปลายยอด

ส่วนโบราณสถานใกล้เคียงกับชุมชนเทศบาลฯ ที่บ่งบอกถึงการตั้งชุมชนมาตั้งแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยา คือวัดเขียน วัดหลวงสุนทราราม และวัดอ้อย

วัดเขียนซึ่งในปัจจุบันไม่ได้อยู่ในเขตเทศบาลตำบลศาลเจ้าโรงทอง แต่ห่างจากเขตเทศบาลฯ เพียงแค่ 700 เมตร ในอดีตสันนิษฐานว่าเป็นบริเวณพื้นที่ชุมชนเดียวกัน วัดเขียนถูกสร้างขึ้นบนที่ราบลุ่มริมแม่น้ำน้อย มีหมู่บ้านและลำคลองโดยรอบบริเวณวัด ตามเอกสารหนังสือรับรองสภาพวัด ออกให้โดยศาลากลางจังหวัดอ่างทอง ลงวันที่ 26 สิงหาคม พ.ศ. 2548 ระบุว่า “วัดเขียน ตั้งอยู่ที่หมู่ที่ 8 ตำบลศาลเจ้าโรงทอง อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง ตั้งวัดเมื่อ พ.ศ. 2200 และได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาเมื่อ พ.ศ. 2210 ซึ่งเจ้าคณะปกครองฝ่ายสงฆ์ ได้ปกครองดูแลตลอดมาจนถึงปัจจุบัน” ซึ่งในปีที่วัดได้ตั้งขึ้นคือ ปีพ.ศ. 2200 และในปีที่ทางวัดได้พระราชทานวิสุงคามสีมาคือ ปีพ.ศ. 2210 ตรงกับรัชสมัยของสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ซึ่งครองราชย์ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2199-2231 จึงเป็นเครื่องยืนยันได้ว่าวัดเขียนแห่งนี้สร้างขึ้นในสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลายอย่างแน่นอน

วัดหลวงสุนทราราม ตั้งอยู่ริมถนนคันคลองชลประทานแถบตะวันตก อยู่ห่างจากชุมชนเทศบาลตำบลศาลเจ้าโรงทองประมาณ 1 กิโลเมตร เป็นวัดโบราณเก่าแก่ไม่ปรากฏหลักฐานว่าสร้างขึ้นเมื่อใดและใครเป็นผู้สร้างจากการสังเกตศิลปะสถาปัตยกรรมของพระอุโบสถหลังเก่าที่ปรากฏฐานเป็นเส้นโค้ง หรือที่เรียกว่า “แบบดอกห้องสำเภา” ด้านหน้าต่อมุขยื่นและมีพาโลคลุมหรือหลังคาจันทันมุงกระเบื้องคลุมชายคารองรับด้วยเสา ลายปูนปั้นแบบประยุกต์ประดับเครื่องถ้วยชาม ตลอดจนวิธีเขียนภาพเทพชุมชนแบบเรียงแถวซ้อนชั้น พออนุมานได้ว่าเป็นผลงานที่สร้างขึ้นในสมัยอยุธยาตอนปลายที่ได้รับอิทธิพลจากตะวันตก (อ้างถึงใน วัชร วัชรสินธุ์, 2551 : 27) [3]

วัดอ้อย ตั้งอยู่เหนือชุมชนเทศบาลตำบลศาลเจ้าโรงทองขึ้นไปประมาณ 3 กิโลเมตร สร้างขึ้นในสมัยกรุงศรีอยุธยา ในปีพ.ศ. 2070 ได้รับวิสุงคามสีมาเมื่อปีพ.ศ. 2080 (อ้างถึงใน วัชร วัชรสินธุ์, 2551 : 52) [3] ไม่ปรากฏหลักฐานว่าใครเป็นผู้สร้าง กล่าวกันว่าวัดอ้อยเป็นวัดที่ถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยาในสมัยกรุงศรีอยุธยา กรมศิลปากรได้ขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถาน ในพระราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 106 ตอนที่ 26 วันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2532 วัดอ้อยมีพระอุโบสถแบบ “โบสถ์มหาอุด” เป็นอาคารขนาดใหญ่ก่ออิฐถือปูนแบบโบราณ หลังคาเป็นเครื่องไม้ มุงด้วยกระเบื้องดินเผาชนิดกาบกล้วย 2 แผ่นคู่ มีครอบทับกันฝนรั้ว เเชิงชายทุกชั้นมีเทพพนม ผนังไม่มีหน้าต่าง รอบโบสถ์มีใบเสมา 8 ทิศ เป็นใบเสมาคู่ พระประธานในพระอุโบสถเป็นพระพุทธรูปศิลปะสุโขทัยผสมอุทอง กล่าวคือพระพักตร์เป็นรูปไข่ พระนลาฏแคบลง และพระวรกายเพรียวบาง เป็นพระพุทธรูปหล่อด้วยสัมฤทธิ์ ชาวบ้านเรียกว่า “หลวงพ่อดำ”

อัตลักษณ์ที่ 2 – ชุมชนเทศบาลตำบลศาลเจ้าโรงทอง เป็นชุมชนที่มีความภาคภูมิใจในบรรพบุรุษของตน ซึ่งบรรพบุรุษของชุมชนเป็น “วีรบุรุษ” ของชาติ พิมพ์ ระวี โรจน์รุ่งสัจด์ (2553) [1] การค้นหาคุณค่าทางวัฒนธรรมชุมชนที่มีการท่องเที่ยวชุมชนจะต้องมีทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่จะเป็นส่วนสำคัญของการท่องเที่ยวในชุมชนและเป็นจุดขายที่สำคัญ ทรัพยากรดังกล่าวนั้นอาจได้รับการจัดบันทึกไว้แล้ว หรือเป็นที่ทราบกันดีแล้วทั่วไปในชุมชน

ความสำคัญของทรัพยากรทางวัฒนธรรมคือเป็นตัวถูกดึงขึ้นมาเป็นจุดเด่นทางการท่องเที่ยว เช่น ประวัติศาสตร์ที่มีคุณค่าทางจิตใจของคนในชุมชน เป็นต้น

ชุมชนเทศบาลตำบลศาลเจ้าโรงทองมีอนุสาวรีย์นายดอก นายทองแก้ว ตั้งอยู่หน้าโรงเรียนวิเศษชัยชาญวิทยาคม ด้านหลังของวัดวิเศษชัยชาญ อนุสาวรีย์นี้จัดสร้างโดยวิเศษชัยชาญมูลนิธิ ร่วมกับประชาชนชาวอำเภอวิเศษชัยชาญ สร้างขึ้นเพื่อเป็นอนุสรณ์ระลึกถึงวีรกรรมอันกล้าหาญของท่านทั้งสอง ที่รวบรวมคนในแขวงเมืองวิเศษชัยชาญ ร่วมกับหัวหน้าอีกหลายคนตั้งค่ายบางระจันขึ้นเพื่อต่อสู้กับพม่าเมื่อปีพ.ศ. 2307 จนตัวตายทั้งสองคน นายดอกเป็นชาวบ้านกรับ และนายทองแก้วเป็นชาวบ้านโพธิ์ทะเลแขวงเมืองวิเศษชัยชาญ ชาวอำเภอวิเศษชัยชาญจึงได้สร้างอนุสาวรีย์ของท่านขึ้นที่วัดวิเศษชัยชาญ ซึ่งเป็นวัดคู่บ้านคู่เมืองของเมืองวิเศษชัยชาญ อนุสาวรีย์ทั้งสองนี้เป็นรูปหล่อโลหะมีขนาดเท่าคนธรรมดา ยืนคนละแท่นแต่งตัวนุ่งโจงกระเบนหยักรั้งสนับเพลาแลบเล็กน้อย คาดเครื่องรางที่แขน ห้อยพระเครื่องรางเต็มคอก นายดอกถือดาบ 2 เล่ม นายทองแก้วสะพายดาบ 2 เล่ม จากความภาคภูมิใจในความกล้าหาญของบรรพบุรุษของชุมชน ชุมชนจึงได้จัดงานเทศกาลประจำปี ชื่อ งานรำลึกวีรชนแขวงเมืองวิเศษชัยชาญ กำหนดจัดในระหว่างวันที่ 23-26 มีนาคมของทุกปี ณ บริเวณอนุสาวรีย์นายดอก นายทองแก้ว เพื่อรำลึกและยกย่องเชิดชูวีรกรรมของวีรชนแขวงเมืองวิเศษชัยชาญ นายดอก และนายทองแก้ว และเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของชุมชน

อัตลักษณ์ที่ 3 – ชุมชนเทศบาลตำบลศาลเจ้าโรงทอง เป็นชุมชนที่แสดงถึงสายสัมพันธ์ทางด้านวัฒนธรรมไทย-จีนอย่างแน่นแฟ้น สิริมา ไจมา (2549) มีข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนเพื่อไปสู่ความยั่งยืนในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับด้านชาติพันธุ์ (Ethnicity) คือ ชุมชนควรมีลักษณะทางชาติพันธุ์ที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน โดยเป็นชาติพันธุ์ที่มีอิทธิพลต่อการให้ความร่วมมือและความเข้มแข็งในการจัดการและพัฒนาทรัพยากรทางด้านธรรมชาติและวัฒนธรรม

จากการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุของชุมชนเทศบาลตำบลศาลเจ้าโรงทอง อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง กล่าวว่า “ชาวตลาดวิเศษฯ ช้างพ่อมักเป็นชาวจีนล่องสำเภามาขึ้นที่กรุงเทพฯ แล้วค่อยๆ อพยพมาอยู่ที่ตลาดนี้ ช้างแม่มักเป็นสาวไทยลูกครึ่งพ่อจีนที่อยู่กันมาแต่ดั้งเดิม วิถีชีวิตจึงเป็นแบบผสมจีนปนไทย ใครที่เพิ่งมาจากเมืองจีนจะยังคงแต่งกายแบบจีนและใช้ชีวิตแบบจีนมากกว่า ใครที่เกิดในไทยจะแต่งกายแบบไทย นุ่งโจงกระเบน หรือผ้าถุง ใช้ชีวิตแบบไทยมากขึ้น กินแกง กินหมากมากขึ้น” ถิ่นฐานชุมชนเทศบาลตำบลศาลเจ้าโรงทองจึงเป็นชุมชนที่มีคนไทยเชื้อสายจีน และคนไทยอาศัยอยู่ร่วมกัน จึงทำให้เกิดการผสมผสานทางด้านวัฒนธรรมไทยกับจีนอย่างกลมกลืน ทางด้านวัฒนธรรมชาวจีนในชุมชนมีศาลเจ้าพ่อกวนอู เป็น ศาสนสถานที่ถูกสร้างขึ้นจากแรงศรัทธาของชาวจีนในชุมชนเทศบาลฯ เพื่อเคารพกราบไหว้ในงานเทศกาลต่างๆ ศาลเจ้าแห่งนี้ประดิษฐานองค์เทพเจ้ากวนอู เป็นองค์ประธาน รูปเคารพของท่านอยู่ในท่าประทับนั่ง สูงราว 6 นิ้วเศษ ใบหน้าสีแดง มือขวาทำท่าลูบเครา มือซ้ายจับที่เข็มขัด แต่งกายในชุดนักรบ สวมมงกุฎแบบจีน โดยมีเทพบริวารยืนอยู่ข้างเคียง 2 องค์ คือ “จิ่วซังกง” และ “กวางเพ็งไต้จื้อ”

ประวัติศาลเจ้ากวนอู สำหรับผู้ก่อสร้างศาลในสมัยแรกๆ นั้น ไม่ปรากฏชื่ออย่างชัดเจน มีเพียงท่านเดียวที่สืบทราบได้ คือ นายเหลื่อ แซ่ฉั่ว เป็นชาวจีนแต่จี๊ เข้ามาเมืองไทยประมาณปลายสมัยรัชกาลที่ 4 เป็นผู้บริจาคที่ดินให้ดำเนินการก่อสร้างศาลเจ้า โดยมีวัตถุประสงค์ คือ ใช้เป็นที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจ และสืบสานประเพณีจีน และใช้เป็นที่พบปะ สังสรรค์ ต่อมาเมื่อประมาณปีพุทธศักราช 2466 (รัชกาลที่ 6) ได้เกิดเพลิงไหม้ขึ้นบนศาลเจ้าแห่งนี้ ทำให้เกิดความเสียหาย ชุมชนชาวจีนในตลาดศาลเจ้าโรงทอง จึงได้ปรึกษารื้อกันเพื่อทำการบูรณะซ่อมแซมศาลเจ้าขึ้นใหม่ ในปีพุทธศักราช 2547 คณะกรรมการชุมชนตลาดศาลเจ้าโรงทองได้เกิดแนวคิดที่จะซ่อมแซมอาคารศาลเจ้าพ่อกวนอูขึ้น จึงได้จัดเวทีประชาคมระดมความคิดเห็นที่จะบูรณะซ่อมแซมอาคารศาลเจ้าพ่อกวนอูครั้งใหญ่ขึ้น โดยได้ข้อสรุปคือ ทำการก่อสร้างอาคารศาลเจ้าพ่อกวนอู

ใหม่ทั้งหมด การก่อสร้างอาคารศาลเจ้าพ่อกวนอูหลังใหม่ มาเสร็จสิ้นสมบูรณ์ในปีพุทธศักราช 2550

ทางด้านวัฒนธรรมของชาวไทยในชุมชนเทศบาลฯ มีรูปหล่อเหมือนของพระอุปัชฌายะ นุ่ม ธรรมารมโม (หลวงพ่อนุ่ม) ประดิษฐานอยู่ ณ วัดนางในธัมมิการาม ซึ่งเป็นศูนย์รวมทางด้านจิตใจของชาวไทยในชุมชนเทศบาลฯ หลวงพ่อนุ่มเป็นเจ้าอาวาสวัดนางใน เมื่อปี พ.ศ. 2469 ท่านเป็นพระนักพัฒนาองค์หนึ่งที่น่านับถือมาก เดิมท่านเป็นชาวอำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี ท่านได้มาบูรณะวัดนางในเป็นการใหญ่จากสภาพที่ทรุดโทรมมาก ท่านพัฒนาปรับปรุงวัด จนวัดนางในกลายเป็นวัดที่พร้อมด้วยเสนาสนะอันสวยงาม และการที่ท่านมีนิสัยชอบการศึกษา ท่านได้สร้างโรงเรียนประชาบาลขึ้น 1 หลังในพื้นที่ของวัดนางใน ในปี พ.ศ. 2497 โดยท่านผู้หญิงละเอียด พิบูลสงครามได้ถวายความอุปถัมภ์เป็นเงิน 400,000 บาท โดยให้ชื่อโรงเรียนว่า โรงเรียนวัดนางใน (ละเอียด อุปถัมภ์) ปรากฏมาจนถึงปัจจุบัน จึงกลายเป็นที่ศรัทธาเลื่อมใสของประชาชนชาวตลาดศาลเจ้าโรงทองเป็นอย่างมาก ท่านมรณภาพเมื่อวันที่ 13 สิงหาคม พ.ศ. 2497 ด้วยโรคชรา สิริรวมอายุได้ 72 ปี พรรษา 52 พรรษา เมื่อท่านมรณภาพแล้ว ทางวัดร่วมกับประชาชนในชุมชนได้หล่อรูปเหมือนของท่านไว้ให้ลูกหลานได้กราบไหว้บูชาต่อไป ในปัจจุบันรูปหล่อเหมือนของหลวงพ่อนุ่ม ประดิษฐานอยู่ในหอสวดมนต์ของวัดนางในธัมมิการาม จากความศรัทธาในองค์หลวงพ่อนุ่ม ประชาชนในชุมชนเทศบาลฯ ได้จัดงานประจำปีของวัดขึ้นทุกปี งานจะมีในช่วงเทศกาลตรุษจีนของทุกปี เป็นงานใหญ่ที่ทางวัดเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามาสักการบูชา ปิดทองรูปหล่อเหมือนของหลวงพ่อนุ่ม มีประชาชนในชุมชนและจังหวัดใกล้เคียงมาร่วมงานกันอย่างคับคั่ง

อัตลักษณ์ที่ 4 – ชุมชนเทศบาลตำบลศาลเจ้าโรงทอง เป็นแหล่งชุมชนทำทองมานานกว่า 100 ปี จึงเป็นที่มาของคำว่า “ศาลเจ้าโรงทอง” สิริมา ไจมา (2549) มีข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนเพื่อไปสู่ความยั่งยืนในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวิถีการดำเนินชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ ชุมชนต้องมีความภาคภูมิใจใน

วิถีชีวิตดั้งเดิม ภูมิปัญญาที่เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ โดยพร้อมที่จะถ่ายทอดให้กับนักท่องเที่ยวหรือผู้เกี่ยวข้องอื่นๆ อีกทั้งวิถีการดำรงชีวิตของชุมชนเกี่ยวโยงอยู่กับธรรมชาติและผสมผสานกลายเป็นภูมิปัญญาของท้องถิ่นที่สำคัญ

จากการสัมภาษณ์คุณอมรศิริ เกียรติสาร ทายาทของร้านต้นมะขามช่างทอง ร้านทำทองที่มีความเป็นมาเก่าแก่และมีชื่อเสียงควบคู่กับตลาดศาลเจ้าโรงทอง อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง กล่าวว่า “คุณตาทวด และยายทวดเกิดที่ ต. หน้าแก้ว อ. โหม่ยยัน ในมณฑลทวายตั้งประเทศจีน ก่อนอพยพมาตั้งร้านทองที่ตลาดศาลเจ้าฯ ตาเคยไปอยู่ที่เกาะมอริเชียสและที่ปิ่นกับญาติๆ จากหมู่บ้านเดียวกันไปฝึกอาชีพช่างตัดเสื้อ ต่อมาเมื่อได้รับการชักชวนจากญาติที่มาเป็นช่างทองอยู่ที่ตลาดศาลเจ้าฯ ตาทวดจึงเดินทางมาและเริ่มฝึกงานช่างทองกับญาติจนชำนาญและเกิดใจรักในอาชีพ เมื่อญาติผู้นี้ขายกิจการต่อให้ ตาจึงตั้งร้านทองขึ้นเองที่ได้ต้นมะขามต้นใหญ่กลางตลาดศาลเจ้าฯ ตั้งชื่อร้านเป็นภาษาจีนว่า “กวงง่วงเซียง” แปลว่า “กิจการค้าขายเจริญยั่งยืน” แต่ลูกค้าจะเรียกกันจนคุ้นปากว่า “ร้านทองโคมนะขาม” หรือ “ร้านทองตาฝรั่ง” และต่อมาเปลี่ยนชื่อร้านเป็น “ร้านต้นมะขามช่างทอง” เมื่อคุณพ่อและคุณแม่ของคุณอมรศิริ เกียรติสาร สืบกิจการต่อมา คุณแม่ของคุณอมรศิริ เกียรติสาร เป็นลูกคนที่ 5 ของคุณตาทวดและยายทวด เกิดที่ร้านทองกวงง่วงเซียง ในตลาดศาลเจ้าโรงทอง ในปีพ.ศ. 2462” คุณแม่ของคุณอมรศิริ เกียรติสาร เกิดในช่วงปลายรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่รัชกาลที่ 6 ซึ่งหมายความว่าร้านทองกวงง่วงเซียงต้องตั้งร้านก่อนสมัยรัชกาลที่ 6 แล้วกว่า 10 ปี ถ้านับจากช่วงเวลาที่คุณแม่ของคุณอมรศิริเกิดจนถึงปัจจุบัน ร้านทองกวงง่วงเซียง ที่ในปัจจุบันเปลี่ยนเป็นชื่อ ร้านต้นมะขามช่างทอง มีอายุถึง 94 ปี (ในปีพ.ศ. 2556) อีกทั้งจากการสัมภาษณ์ผู้ประสานงานชุมชนตลาดศาลเจ้าโรงทอง คุณนริศ อารีย์วงศ์สกุล กล่าวว่า “ ก่อนที่ตลาดจะถูกไฟไหม้ในปีพ.ศ. 2548 บริเวณทางเดินเชื่อมตลาดได้ผ่านบ้านริมน้ำไปยังศาลเจ้า และมูลนิธิ ส่วนใหญ่เป็นที่ตั้งร้านขายทอง ได้แก่ ร้านตาเฮงยายทิม ร้านตาเก๋ายายหมาจู ร้านตาแก้งฮะยายฮ้วน ร้านยงเทียม ร้านยายเอี้ย ร้านแม่ดำ ร้านยายไก่ ตลาดศาลเจ้าโรงทองจึงเป็นแหล่ง

ทำทองและร้านขายทองมายาวนานกว่า 100 ปีที่มาของคำว่า “ศาลเจ้าโรงทอง” (อ้างถึงใน เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง, 2549: 91) พี่สาวและพี่ชายที่อายุมากกว่าเกือบ 15 ปี เล่าให้ฟังว่า ก็เพราะที่นี่มีศาลเจ้าของชาวจีน ตั้งอยู่ที่ตลาดตาฉั่ว ส่วนคำว่า “โรงทอง” ได้รับสันนิษฐานว่า มีโรงทำทองรูปพรรณที่มีชื่อเสียงหลายแห่ง

สรุปและอภิปรายผล

4 อัตลักษณ์อันโดดเด่นของชุมชนเทศบาลตำบลศาลเจ้าโรงทองอันเกิดจากประวัติศาสตร์ชุมชนขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น วิถีชีวิตและผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น ประกอบไปด้วยเป็นชุมชนโบราณที่มีความเป็นเก่าแก่ตั้งแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยา เป็นชุมชนที่มีภาคภูมิใจในบรรพบุรุษของชุมชนซึ่งเป็นวีรบุรุษของชาติ เป็นชุมชนที่แสดงถึงสายสัมพันธ์ไทย-จีน และเป็นชุมชนที่มีชื่อเสียงในการทำทอง จนกลายเป็นที่มาของชื่อชุมชน

การค้นหาค้นหาอัตลักษณ์อันโดดเด่นของชุมชนเทศบาลตำบลศาลเจ้าโรงทอง เพื่อสร้างความเข้าใจถึงทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนว่าจะนำเสนอสิ่งใด อีกทั้งเป็นเอกลักษณ์เด่นของชุมชนในการสร้างคุณค่าเชิงลึกให้แก่กันท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวชุมชนและเป็นหนึ่งในแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน ควรมีประเด็นที่มีการพิจารณาการค้นหาค้นหาอัตลักษณ์ ดังนี้

การค้นหาค้นหาคุณค่าทางธรรมชาติและวัฒนธรรม

ชุมชนที่มีทรัพยากรทางธรรมชาติและวัฒนธรรมโดยทั่วไปแล้วจะเป็นสมบัติสำคัญทางการท่องเที่ยว คุณลักษณะที่โดดเด่นหรือคุณค่าของสถานที่นั้นๆ สามารถที่จะเป็นส่วนสำคัญของการท่องเที่ยวในชุมชนและเป็นจุดขายที่สำคัญ

การเข้าใจถึงคุณค่าของทรัพยากรดังกล่าว เป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้เกิดประสิทธิภาพในการพัฒนาสินค้าทางการท่องเที่ยวที่เกิดหรือมีอยู่ในชุมชน และนำไปสู่การวางแผนต่างๆ เช่น ในด้านการตลาด ในด้านการจัดการ และการดำเนินการ รวมไปถึงเป็นสิ่งสำคัญในการพิจารณาความเหมาะสมในการนำเสนอ หรือขยายกิจกรรมทางการท่องเที่ยวในส่วนของชุมชนนั้นๆ การเข้าใจในด้านนี้จะช่วยให้ชุมชนแน่ใจได้ว่าการพัฒนาการท่องเที่ยว นั้น จะ

สอดคล้องเป็นอย่างดีกับความต้องการที่จะดูแลและอนุรักษ์คุณค่าของทรัพยากรนั้นๆ ไว้ควบคู่กันไป

การค้นหาลักษณะพิเศษทางการท่องเที่ยว

ลักษณะพิเศษทางการท่องเที่ยว นั้น เป็นคุณค่าเชิงลึกของชุมชนเองที่ไม่เหมือนที่ใด ซึ่งจะเป็นส่วนที่ทำให้ชุมชนหรือสถานที่นั้นๆ มีเสน่ห์ต่อผู้มาเยือน ลักษณะพิเศษเหล่านี้คือสิ่งที่ผู้มาเยือนจะนึกกลับไปพร้อมกับพวกเขา และนำไปเล่าต่อๆ กันไปให้แก่ผู้อื่น การหลอมรวมกันของคุณค่าและลักษณะพิเศษต่างๆ ในชุมชนจะสามารถสร้างประสบการณ์โดยรวมให้แก่ผู้มาเยือนเพื่อความประทับใจได้เป็นอย่างดี

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนของเทศบาลตำบลศาลเจ้าโรงทองในปัจจุบันสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนของ พงนา สวนศรี (2546: 185 – 188) [4] ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการจัดการการท่องเที่ยวชุมชน เพื่อให้กิจกรรมการท่องเที่ยว เป็นกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เน้นคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา เป็นกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับกิจกรรมการพัฒนาชุมชนในรูปแบบอื่นๆ ที่ต้องเอื้ออำนวยการเรียนรู้ต่อกันและกันได้ และการท่องเที่ยวชุมชนต้องให้ชุมชนตระหนักถึงคุณค่าของอัตลักษณ์ของชุมชนในด้านประวัติศาสตร์ชุมชน ขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น วิถีชีวิตและผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น เพื่อนำคุณค่าอันโดดเด่นนั้นไปประชาสัมพันธ์สู่นักท่องเที่ยวและยังสามารถสร้างจิตสำนึกของคนในชุมชนให้ธำรงรักษาอัตลักษณ์ของชุมชนเพื่อประโยชน์ของชุมชนต่อไป ดังนั้น การท่องเที่ยวชุมชนในเทศบาลตำบลศาลเจ้าโรงทองนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยว จะได้เกิดการเรียนรู้ประวัติและวิวัฒนาการ การตั้งถิ่นฐานของชุมชนขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น วิถีชีวิตและผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นของเทศบาลตำบลศาลเจ้าโรงทอง เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เป็นส่วนหนึ่งของการตระหนักถึงคุณค่าของอัตลักษณ์ชุมชนให้เกิดความยั่งยืนทางการท่องเที่ยว

จะเห็นได้ว่า ในมิติของชุมชนไม่ได้มองรายได้เป็นเรื่องหลัก ผิดกับในระดับนโยบายการท่องเที่ยวมักจะทำให้ความสำคัญเรื่องรายได้เป็นอันดับแรก หากเอาคุณค่าวิถีชีวิตที่เป็นพื้นฐานที่สำคัญในสังคมไทย อันได้แก่ การมีน้ำใจ ความ

เอื้ออาทร ประกอบกับการมีวิถีชีวิตที่สัมพันธ์กับธรรมชาติ ความรักในศิลปวัฒนธรรม อันเป็นทุนทางสังคมของคนไทย ก็จะทำให้การริเริ่มและมองการท่องเที่ยวได้ถูกทิศทางยิ่งขึ้น สิ่งสำคัญที่ทำให้การท่องเที่ยวชุมชนมีความเข้มแข็งและยั่งยืน คือการสร้างความรู้ ความเข้าใจถึงการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนที่เน้นการพึ่งพาตนเองของชุมชนเป็นหลัก ไม่เน้นที่เศรษฐกิจเป็นที่ตั้ง เพราะจะนำไปสู่ปัญหาความขัดแย้งในเรื่องผลประโยชน์ ก่อให้เกิดความแตกแยกของชุมชนในที่สุด ดังนั้นจึงจำเป็นต้องสร้างให้คนเกิดความรัก ความภาคภูมิใจ ความหวงแหน การรู้จักถึงคุณค่าเอกลักษณ์ วัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่ตนมีอยู่เสียก่อน ซึ่งนับเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การท่องเที่ยวชุมชนมีเอกลักษณ์ มีเสน่ห์ และทำให้คนในชุมชนมีความต้องการที่จะนำเสนอความภาคภูมิใจในสิ่งต่างๆ ไปยังคนภายนอกและสามารถถ่ายทอดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- [1] พิมพะระวี โรจนรุ่งสัจด์ย์. (2553). **การท่องเที่ยวชุมชน**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- [2] หวน พิณรุพันธ์. (2514). **อ่าวทองของเรา**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- [3] วชิรี วชรสินธุ์. (2551). **สัดส่วนสัมพันธ์ดังงาม ในงานออกแบบสถาปัตยกรรมไทย (สายสกุลช่างอยุธยา)**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [4] พงนา สวนศรี. (2546). **คู่มือการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน**. กรุงเทพฯ: โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและธรรมชาติ.